

sve spoznaje međusono tako povezuje da je knjiga kao nekakav sažetak, pregled ili repetitorij znanosti. Općenito je to u redu, jer na taj način čitatelj brzo dobiva potrebno znanje u svrhu pravilnog razumijevanja Isusove poruke. A bilo bi tu i tamo potrebno neke tvrdnje bolje utemeljiti. Tako na primjer samo veli da je Dionizije Mali uveo kršćansko brojanje godina (str. 103) a ne veli zašto se na to odlučio, kako je to izveo i kako je njegovo brojanje godina moglo biti odmah prihvaćeno, kad je u upotrebi postojalo drukčije brojanje godina. Takva podrobnost bila bi tu na mjestu, jer se radi o dokazu koji je u cijelosti vezan uz Isusa te je po njem tako Isus postao prijelomna točka u brojanju godina od stvaranja svijeta tako da svatko tko upisuje datum barem uključivo priznaje Isusa.

Knjiga će kao sažetak utvrđenih činjenica brojnih biblijskih znanosti dobro doći teolozima, katehetima i drugim pastoralnim radnicima, a manje onima koji o Svetom pismu ništa ne znaju. Njima naime problematika o povijesnoj vjerodostojnosti evanđelja neće biti dovoljno razumljiva. Međutim, budući da Tomić i problematične stvari zna prepričati jednostavno i zorno, neće im ta problematika biti posve nerazumljiva.

Drugi dio (str. 105–253) opisuje Isusovo djetinjstvo kako ga opisuju Matej i Luka u prvim dvoma poglavljima svojih evanđelja. Premda je Tomić o tomu već napisao knjigu *Evanđelje Isusova djetinjstva*, ovoga tu u cijelosti ne ponavlja. Nekoliko odlomaka doduše prenosi doslovno, no svaka je tema sada jače razrađena i proširena. Sve je proučio iznova i uskladio s utvrđenim činjenicama najnovije biblijske znanosti, koja je upravo na tom području učinila veliki napredak: za 180 redaka evanđeoskog izvještaja o Isusovu djetinjstvu susrećemo nepregledno mnoštvo znanstvenih i publicističkih rasprava tako te je njegova knjiga u tom pogledu vjerodostojan odraz takvih znanstvenih dostignuća.

Knjigu proširuje i tako što joj dodaje nove teme. Tako samo u poglavlju *Isusovo rođenje* (str. 174–194) dodaje sljedeće obradbe: *Djevica prije i djevica poslije začeća* (181–182), *Dan Isusova rođenja i početak kršćanske ere* (str. 190–192), *Jaslice* (str. 190–194).

Posebno dragocjeno i bogato novim spoznajama je njegovo razlaganje o zvijezdi koja se ukazala mudracima (str. 209–215), posebno o različitim tumačenjima te zvijezde u povijesti; o židovskom bogoslužju i slavljenju vjerskih blagdana (str. 234) i o židovskom odgoju (246–250).

Tu nije samo obilje novih spoznaja, nego je sve tako ispričovijedano da neusiljeno zove, poučava i obogaćuje. Knjiga je tako napisana da je svakomu jasno da Isus nije samo povijest nego i istina koja i danas jednako tako osvaja kao što je osvajala kad je prvi puta bila izgovorena. Po njoj je Isus i naša povijest.

(Na hrvatski preveo A. Rebić)

France Rozman

SVETI JERONIM, *Izabrane poslanice*. Preveo Ivan Marković. Poslanicu Pamahiju preveo Mate Križman. Priredio, napisao predgovor i dodao bilješke Josip Bratulić. Književni krug Split 1990, stranica XLVI+492+Prilozi.

Književni krug iz Splita učinio je smjeli pothvat: objavio je Markovićev prijevod Jeronimovih poslanica.

Kao temelj ovom hrvatskom izdanju poslužio je prijevod Ivana Markovića (1839–1910), sinjskog franjevca, koje je izašlo u dva sveska u Zagrebu 1908.

godine. Marković je Jeronimove poslanice počeo prevoditi potkraj svog života, pošto je bio operiran. Dotad Jeronimove poslanice nisu bile prevedene ni na jedan slavenski jeziki. Poticaj prevoditelju bila je spoznaja »da je Jeronim, 'doctor maximus', naša osobita dika: i to ne samo nas Dalmatinaca nego svih Hrvata koji u njegovoj domovini živimo« (Izabrane poslanice sv. Jeronima, sv. I, Zagreb 1908, str. LXIII).

Izabrane poslanice sv. Jeronima Marković je popratio izvornim bilješkama (2000 bilježaka). Preveo je 68 poslanica, od »kojih nekoje su duge razprave, pogrebne besjede, čitave knjige« (ondje, LXIV). Radio je s velikom ljubavlju. Međutim, bio je uvjeren da njegov prijevod kao ni bilo koji drugi prijevod, ne može izraziti ljepote, elegancije i nutarnje krepčine Jeronimova stila. Jeronim ima nešto osobito u izrekama i značenju riječi, u upotrebljavanju grčkih riječi pa u sintaksi, da i ne spominjemo mnogih retorskih i gramatičkih figura, ni rapidnog i lakoničkog stila. Tako nije uvijek lako pogoditi smisao njegovih rečenica. Marković se trudio da jezik prijevoda bude svakome razumljiv.

Ove *Izabrane poslanice Jeronimove* odlučio Književni krug u Splitu ponovno objaviti. Ovaj je pothvat uistinu hvalevrijedan: odavno već rasprodane knjige od velikog značenja za našu kulturu treba danas ponovno izdavati.

Premda su *Izabrane poslanice* popraćene izvrsnim uvodom o životu sv. Jeronima, o njegovim djelima i o Markovićevu prijevodu, ipak se pitam, nije li trebalo prijevod jezično temeljito preraditi, budući da se radi o prijevodu na hrvatski jezik s kraja prošlog stoljeća koji je suvremenu čitatelju podosta neobičan, na mjestima nerazumljiv. Prireditelj se odlučio da tu i tamo zamijeni samo one riječi koje su suvremenim čitateljima nerazumljive. Međutim, ima i rečenica koje su teško čitljive, barem onom čitatelju koji je naviknut brzo čitati. Međutim, bilo kako bilo, imamo opet u rukama *Izabrane poslanice sv. Jeronima* koje ćemo, vjerujem, s velikim zanimanjem čitati. Čitajući te *Poslanice* upoznat ćemo ne samo sv. Jeronima, nego i mnoge druge osobe iz njegove okoline od kojih je neke neobično volio (kao npr. Paulu s kojom je iskreno prijateljvao, ili Eustohiju, njezinu kćer koju je nagovarao na djevičanski život gotovo iz nekog straha da ne padne kao žrtva, kao plijen nekom muškarcu). Upoznat ćemo i vrijeme u kojem je Jeronim živio, misaona strujanja s kojima se sukobljavao. Bio je to uistinu velik čovjek kojega je Crkvi darovala naša domovina. Stoga uzmite *Poslanice* u ruke i čitajte ih pozorno!

Adalbert Rebić

Toma AKVINSKI, *Izbor iz djela*, 2 sveska, tekstove preveli Veljko Gortan i Josip Barbarić. Izbor, redakcija i predgovor Branko Bošnjak. Naprijed, Zagreb 1990, stranica CXIX + 750.

Izdavačko poduzeće »Naprijed« koje nas je već dosad obdarilo izvanredno dobrim filozofskim djelima u svom nizu »Filozofska biblioteka« ovaj puta nas je obdarilo »Izborom iz djela Tome Akvinskog«. Izbor, redakciju i predgovor učinio je Branko Bošnjak a tekstove su preveli Veljko Gortan (nedavno preminuo!) i Josip Barbarić. U ovom su djelu autori ponudili izabrane tekstove iz Tominih djela: Summa theologiae; Summa contra gentiles i De ente et essentia.

Uvod u djelo napisao je Branko Bošnjak (stranice XI–XLI). U njem je Bošnjak prikazao ukratko život tog vrhunskog katoličkog filozofa i teologa